

**KAMMARRÄTTEN I
STOCKHOLM**
Avdelning 02

BESLUT

2010-04-26
Meddelat i Stockholm

KONKURRENS	
2010-04-28	
Avd	
Dnr	
Dosa	Alcon

KLAGANDE

ITM Meeting Solutions AB, 556520-2693
Östergårdsgatan 7
431 53 Mölndal

MOTPART

Verket för högskoleservice
Box 240 70
104 50 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrättens i Stockholm dom den 12 mars 2010 i mål nr 17277-10, se bilaga A

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling; fråga om talerätt

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avvisar ITM Meeting Solutions AB:s överklagande.

YRKANDEN M.M.

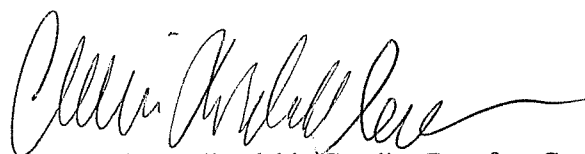
ITM Meeting Solutions AB (bolaget) överklagar förvaltningsrättens dom och yrkar att bolaget inte ska uteslutas från utvärderingen i den offentliga upphandlingen.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Enligt praxis har ett bolag som enligt den upphandlande enhetens beslut antagits som leverantör inte rätt att överklaga en senare meddelad dom av innebörd att upphandlingen får avslutas först sedan viss rättelse skett (se RÅ 2002 ref. 5 och RÅ 2007 not. 131). Skäl att göra någon annan bedömning i förevarande mål föreligger inte. Bolaget har således inte talerätt i målet och överklagandet ska därmed avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR (formulär 2), se bilaga.

Charlotta Riberdahl
kammarrättsråd

Caroline Dyrefors Grufman
kammarrättsråd

referent

Ann-Christin Fryklund Lövgren
kammarrättsråd

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**
Allmänna avdelningen

DOM
2010-03-12
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
17277-10
Enhet 15

1
Ab 10

SÖKANDE

Informationsteknik Scandinavia AB, 556365-7039
Box 2022
169 02 Solna

MOTPART

Verket för Högskoleservice
VHS Upphandling
Box 240 70
104 50 Stockholm

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling – LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten förordnar att upphandlingen ska rättas på så sätt att anbudet från Impact Europé AB, ITM Meeting Solutions AB och Videokonferensbolaget i Sverige AB inte ska utvärderas. I övrigt avslår förvaltningsrätten ansökan om ingripande enligt LOU.

Förvaltningsrättens interimistiska beslut den 23 november 2009 att upphandlingen tills vidare inte får avslutas upphör därmed att gälla.

BAKGRUND

Verket för högskoleservice (nedan VHS) har genomfört en upphandling av statligt ramavtal avseende köp av audio-, foto-, och visuella produkter (AV-produkter), videokonferensutrustning samt kringliggande tjänster, projektnummer VHS 8-0064-44151. Upphandlingen har genomförts som en öppen upphandling enligt 4 kap. LOU.

I tilldelningsbeslut den 4 november 2009 beslutade VHS att anta andra anbud än anbudet från Informationsteknik Scandinavia AB (nedan Bolaget). VHS har därefter i ett nytt tilldelningsbeslut den 13 november 2009 rättat det tidigare tilldelningsbeslutet, dock fortfarande utan att anta Bolagets anbud.

Bolaget har hos förvaltningsrätten ansökt om överprövning enligt LOU och bl.a. yrkat att upphandlingen inte får avslutas innan något annat har beslutats.

Förvaltningsrättens beslutade den 23 november 2009 att upphandlingen tills vidare inte får avslutas.

YRKANDEN M.M.

Bolaget yrkar att rättelse beviljas på så sätt att anbuden från DAV Partner AB (DAV), ITM Meeting Solutions AB (ITM), Serafim OFFICE Management Visual Communications AB (OM), TDC Sverige AB (TDC), Impact Europé AB (Impact) och Videokonferensbolaget i Sverige AB (Videokonferensbolaget) utesluts från upphandlingen och att Bolaget därefter antas som en av tio leverantörer till ramavtalet. Till stöd för sin talan anför bolaget i huvudsak följande.

Orimligt lågt pris

Eftersom det enda som utvärderas i den aktuella upphandlingen är timpriser och priser på en begränsad produktkorg är dessa enskilda

produktpriser helt utslagsgivande för utvärderingen. Enligt 12 kap. 3 § LOU ska orimligt låga anbud förkastas. Vissa av de konkurrerande bolagen har angett orimligt låga priser i denna produktkorg i syfte att bli antagna som leverantör. Det framgår av förfrågningsunderlaget att VHS kommer att presumera att ett orimligt lågt pris föreligger om prisuppgifter är väsentligt lägre än branschgenomsnitt, väsentligt lägre än övriga i upphandlingen offererade prisuppgifter eller väsentligt lägre än medianen av övriga i upphandlingen angivna prisuppgifter. VHS har underlåtit att förkasta anbud som har orimligt låga priser. Det är inte förenligt med LOU att leverantörer offererar produkter och tjänster under inköpspris.

OM har i sitt anbud i prisformuläret offererat 195 kr/timme för design av komplexa AV-lösningar samt 285 kr/timme för installation. Enligt bokslut för 2008 har OM en lönekostnad i snitt per anställd på 577 000 kr, vilket ger en timkostnad på ca 360 kr per timme. Eftersom design av komplexa AV-lösningar är ett arbete som kräver utbildning och erfarenhet, vilket det även ställs krav på i förfrågningsunderlaget är det ställt bortom allt tvivel att OM offererar timpriser som de förlorar på om man tar hänsyn till lönestatistik för motsvarande yrken, kostnader för sociala avgifter och pensioner samt jämför med de kostnadsnivåer som finns i OM:s senaste bokslut. OM offererar även en Panasonic 65" plasmaskärm med tillbehör för 46 155 kr som typprodukt 9 i sitt prisformulär. Denna skärm har enligt Panasonic ett lägsta inköpspris på 54 600 kr.

DAV har offererat en Vivitek D956-projektor för 10 995 kr som typprodukt 7 i sitt prisformulär. Vid kontroll hos den svenska distributören Wiktors är listpriset på denna projektor 35 000 kr och nettopris för återförsäljare 25 000 kr. DAV offererar även en Panasonic 65" plasma-skärm med tillbehör för 47 225 kr som typprodukt 9 i sitt prisformulär. Denna skärm har enligt Panasonic ett lägsta inköpspris på 54 500 kr.

Videokonferensbolaget offererar en Panasonic 65" plasmaskärm med tillbehör för 49 275 kr som typprodukt 9 i sitt prisformulär. Denna skärm har enligt Panasonic ett lägsta inköpspris på 54 500 kr.

TDC offererar JBL LSR 2328P, 8" studiomonitor för 2 792 kr som typprodukt 12. Enligt förfrågningsunderlaget efterfrågas ett komplett par. Vid en kontroll hos den svenska JBL-distributören Septon Electronic AB kan konstateras att denna högtalare har ett lägsta inköpspris för återförsäljare på 2 300 kr per högtalare. Med tanke på TDC:s benämning i prisformuläret samt priset får det anses ställt bortom rimligt tvivel att de har offererat en högtalare och inte ett komplett par som efterfrågats. Om offerten gäller ett par är priset orimligt lågt.

Ej uppfyllda skall-krav

Vid den granskning som Bolaget har genomfört avseende de anbud som de tilltänkta ramavtalsleverantörerna har lämnat, har det framkommit att ett antal av dessa inte uppfyller samtliga uppställda skall-krav i upphandlingen enligt följande.

Krav på utgång från mottagare

I anbudsunderlaget finns ett skall-krav att mottagaren för offererad trådlös mikrofon ska ha balanserad anslutning med XLR-kontakt. Det trådlösa mikrofonsystemet DB PU860 som ITM och Videokonferensbolaget har offererat uppfyller inte detta skall-krav. Detta system har istället för XLR-kontakt anslutning via s.k. telekontakt vilket är en sämre kontaktstandard som saknar låsning och dessutom har en anslutningsfunktion med ökad risk för glappkontakt och kortslutning jämfört med XLR-kontakten. Eftersom kontaktyperna skiljer sig åt väsentligt kan inte skall-kravet sägas vara uppfyllt endast genom att en adapter levereras tillsammans med den trådlösa mottagaren. I "specifikationer typprodukter" i anbudan har både Videokonferensbolaget och ITM angett att deras mikrofonmottagare har utgång av typ XLR. Detta stämmer inte enligt vad man kan se på

bilderna. Det är särbehandling av dessa anbudsgivare om VHS i efterhand låter dem uppfylla skall-kravet genom att lägga till en adapter. Någon adapter finns inte angiven i vare sig prisformulär eller "specifikation typprodukter". Anbudet från ITM samt Videokonferensbolaget ska därmed förkastas.

Krav på frekvensband

I förfrågningsunderlaget finns ett skall-krav på att offererad trådlös mikrofon skall uppfylla ställda PTS-krav. Post- och telestyrelsen (PTS) har genom föreskriften PTSFS 2008:4 gett undantag för tillståndsplikt för trådlösa mikrofoner med en maximal sändareffekt om 10 mW. För att uppfylla ställda krav från PTS gällande trådlösa mikrofoner måste alltså sändareffekten vara maximalt 10mW eller så måste man söka tillstånd för användandet hos PTS. PTS kommunicerade genom ett pressmeddelande daterat den 13 december 2008 att efter det att gällande tillstånd gick ut den 31 december 2008 kommer nya tillstånd ges i 470-790 Mhz-bandet. Efter det har PTS beslutat att förlänga tillstånden till maximalt den 30 juni 2010, men PTS ger endast nya tillstånd för trådlösa mikrofoner i frekvensbandet 470-790 Mhz. De anbudsgivare som har offererat trådlösa mikrofonssystem som arbetar med frekvenser över 790 Mhz på det s.k. 800 Mhz-bandet och som har en sändareffekt över 10mW uppfyller inte ställda PTS-krav. Detta gäller de anbudsgivare som har offererat trådlösa mikrofonssystemet PU860 från DB Technologies. Detta system har en sändareffekt på 30mW samt sänder på 800Mhz-bandet enligt Standard Audio som distribuerar systemet i Sverige. De anbudsgivare som har offererat detta system och därmed inte uppfyller skall-kravet är Videokonferensbolaget samt ITM.

Krav på produkter

Impact har offererat en videokamera från Panasonic som typprodukt 3. Den modell som de offererat fanns vid anbudets inlämnande inte längre tillgänglig i Panasonics sortiment enligt Panasonic Nordic AB. VHS ska därför inte utvärdera denna produkt eftersom en produkt som inte längre

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

finns inte kan uppfylla några skall-krav. Impact kan heller inte uppfylla skall-kravet att anbudsgivaren ska ha så god produktförsörjning att beställda produkter kan levereras senast tio dagar efter lagd order enligt punkten 3.3.1 i förfrågningsunderlaget.

VHS har utvärderat anbuden från ovan angivna anbudsgivare, trots att anbuden inte uppfyller samtliga uppställda skall-krav i upphandlingen. Genom sitt tillvägagångssätt har VHS brutit mot 1 kap. 9 § LOU och i synnerhet mot likabehandlingsprincipen. VHS skulle vid en korrekt genomförd prövning av anbuden ha uteslutit de aktuella anbudsgivarna från utvärderingsfasen. VHS förfarande har medfört att Bolaget har lidit skada då Bolaget vid en korrekt prövning och utvärdering av inkomna anbud skulle ha blivit en av de tio anbudsgivare som antagits som leverantör till det aktuella ramavtalet med chans att tilldelas kontrakt efter förnyad konkurrensutsättning.

VHS bestrider bifall till Bolagets yrkande och anför bl.a. följande. VHS har i upphandlingen ställt upp ett antal tydligt formulerade krav som är likabehandlande, proportionella och icke-diskriminerande utifrån upphandlingens syfte. Samtliga anbudsgivare i upphandlingen har bedömts utifrån dessa och härvid behandlats lika. Syftet med att ställa krav på enskilda produkter och tjänster är att skapa förutsättningar för att behandla samtliga leverantörer lika. Genom att tydligt ange vad en produkt minst måste ha för specifikation säkerställer VHS att de produkter som anges i anbudsgivarnas anbud är av samma karaktär och därmed jämförbara. VHS har använt ett antal typprodukter som är representativa för de produkter som köps inom staten och är framtagna för att kunna uppfyllas av olika tillverkare. I och med priskorgens roll som en central del i utvärderingen, är det av största vikt att de produkter som lämnas i anbudsgivarnas anbud uppfyller de krav som är ställda. I annat fall skulle VHS riskera att få en situation där anbudsgivarna lämnade icke jämförbara produkter och att det därmed inte skulle vara möjligt att genomföra en utvärdering. De krav som

ställtts avseende produkterna är i vissa fall av den karaktären att de pekar på en viss lösning. I andra fall är kraven ställda på ett sätt som medger att anbudsgivarna kan välja olika typer av lösningar för att uppfylla et angivna kravet. VHS har behandlat samtliga anbudsgivare lika och genomfört kontroller där det funnits fog att göra det, t.ex. genom uppgifter på hemsida, eller efter kommentar från annan anbudsgivare.

Vad gäller Bolagets invändning om orimligt lågt pris anför VHS att olika anbudsgivares prisstrategiska övervägande gör att anbudet måste ses ur ett helhetsperspektiv. Regleringen i 12 kap. 3 § LOU innebär endast en möjlighet men inte en skyldighet för den upphandlande enheten att begära förklaringar och därefter, om ingen objektiv godtagbar förklaring inkommer, förkasta anbudet. VHS har i denna upphandling inte funnit anledning att tillämpa den dispositiva regleringen om orimligt lågt anbud vare sig avseende tim- eller produktpriser. Eftersom regleringen inte tillämpats kan VHS inte anses brista i dess tillämpning.

Impacts underleverantör Siba Företag har per e-post den 30 november 2009 uppgett att de ”i skrivande stund” har 52 stycken kameror på lager. VHS har även genom kontroll av Sibas webbplats den 1 december 2009 funnit att offererad produkt finns i lager.

VHS har i frågor och svar daterat den 15 september 2009 förtydligat att kravet på aktiva högtalare avser ett komplett par. I och med att TDC har bekräftat att kravet är uppfyllt saknas anledning att anta annat än att ett komplett par har offererats. Det faktum att Bolaget anser att priset är lågt saknar i sammanhanget relevans.

Produkten PU860 från DB Technology uppfyller vid tidpunkten när förfrågningsunderlaget besvarades PTS krav. Aktuell mikrofon kan användas fram till den 30 juni 2010. Anbudsgivarna har genom att kryssa i ja-rutan i förfrågningsunderlaget bekräftat att kravet uppfylls. Även om en offererad mikrofon sett till produktspecifikationen inte skulle uppfylla

PTS-kravet kan leverantören justera frekvensen till vad som är tillåtet enligt PTS. Genom att kryssa i att kravet uppfylls bekräftar anbudsgivaren att kravet kommer att vara uppfyllt när mikrofonen levereras. Kravet på XLR-kontakt uppfylls genom medföljande adapter.

Bolaget yttrar bl.a. följande. VHS har i vissa avseenden helt bortsett från kravet att vissa produkter ska erbjuda en efterfrågad teknisk lösning eller ha en teknisk nivå. Eftersom VHS inte har vidhållit ställda skall-krav har detta fått till konsekvens att utvärderingen blivit godtycklig, subjektiv och inte förutsebar. Bolaget har förfördelats då bolaget har offererat dyrare produkter som uppfyller ställda skall-krav.

Den av Impact offererade videokameran har utgått ur Panasonics sortiment före anbudstidens utgång. Eftersom VHS i anbudsunderlaget, punkt 3.3.1 ställer krav på så god produktförsörjning samt att leverans kan ske inom tio dagar i hela landet är ett restparti om ett femtiotal kameror hos Siba på en produkt som utgått ur tillverkarens sortiment inte tillfyllest. Det är uppenbart att de cirka femtio kameror som VHS hänvisar till är ett tillfälligt parti. Enligt punkt 3.7.1 i förfrågningsunderlaget ska anbudsgivare offerera stadigvarande produkter ur sitt sortiment och tillfälliga partier ska exkluderas.

TDC har endast offererat en högtalare, vilket framgår av att de använder samma namn på produkten som generalagenten och tillverkaren använder för styckprodukt. TDC uttrycker sig i singulars i produktformuläret. Det offererade priset visar också att det endast är fråga om en högtalare.

VHS har i förfrågningsunderlaget ställt krav på att offererade mikrofonmottagare ska ha anslutning av typ XLR-kontakt. Bolaget har förutsatt att detta krav har ställts för att uppnå viss funktion och kvalitet på levererade system. VHS har inte förklarat hur man anser att skall-kravet uppfylls med hjälp av en adapter. På marknaden finns två förekommande typer av kontakter på mikrofonmottagare: XLR och tele. Produkter som riktar sig

mot den professionella marknaden har alltid XLR-kontakt. Det är rimligt att VHS har ställt kravet om XLR-kontakt av funktions- och kvalitetsmässiga skäl och inte av kosmetiska skäl. Skillnader mellan kontakterna finns i risk för kortslutning, mekanisk låsning och livslängd. Användande av adapter innebär att man inte uppnår de fördelar som XLR-kontakten har. Adaptern ökar risken för fel i systemet över tiden. Eftersom VHS har XLR-kontakt som skall-krav har man satt en teknisk nivå på efterfrågad produkt. När VHS accepterar användande av en adapter frångår man det ställda skall-kravet. Att detta skulle godkännas av VHS har inte varit möjligt att förutse och har medfört att Bolaget har offererat professionella produkter med en högre kostnadsnivå. Om VHS från början avsåg att godkänna användandet av en adapter för att möjliggöra en fungerande mikrofon så måste man ifrågasätta varför kravet fanns med över huvud taget. VHS behandlar vidare anbudsgivare olika. De hävdar att ”anbudsgivarna genom att kryssa i ja-rutan har bekräftat att kravet uppfylls”, medan de har förkastat andra anbudsgivare, t.ex. Atea Sverige AB och Audicom Pendax AB, trots att dessa bolag har kryssat i att de uppfyller skall-kraven.

VHS anför bl.a. följande. Det är korrekt att VHS inte har ställt samma frågor till samtliga anbudsgivare. Det beror på att anbuderna har sett ut på olika sätt. Det faktum att en upphandlande myndighet vidtar kontroller i de fall det finns oklarheter kring t.ex. en teknisk specifikation innebär inte att myndigheten har brutit mot likabehandlingsprincipen. Tvärtom innebär det att myndigheten fullgjort sina skyldigheter att kontrollera uppfyllandet av ställda krav, såvida uppfyllandet inte framgår direkt av anbudet. I samtliga fall där det inte klart framgått att de av VHS ställda kraven är uppfyllda har VHS genomfört en kontroll. I vissa fall har denna kontroll inneburit att ett eller flera anbud har förkastats då det inte har varit möjligt att verifiera kravuppfyllandet. Det har vidare funnits anledning att ifrågasätta om vissa bolags intyganden verkligen har inneburit att kravet varit uppfyllt.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

VHS hänvisar rörande likabehandlingsprincipen till EG-domstolens avgöranden i mål C-21/03 och C-24/03.

Bolaget anför avslutningsvis bl.a. följande. Vad gäller typprodukt 4.1.12, "Mikrofon", är det uppenbara kvalitetsskillnader mellan produkterna som också avspeglas i priset. Exempelvis kan det system med telekontakt som offererats av Videokonferensbolaget till ett pris om 1 190 kr jämföras med det system med XLR-kontakt som offererats av Bolaget till ett pris om 5 000 kr.

UTREDNINGEN I MÅLET

I förfrågningsunderlaget, punkten 1.12 "Prövning och utvärdering av anbud", anges följande.

I förfrågningsunderlaget finns ett antal krav formulerade. De krav som är uttryckta genom att ordet "skall" används är s.k. skall-krav. Skall-krav är ovillkorliga krav som måste uppfyllas för att anbudet ska prövas och utvärderas. För det fall ett skall-krav inte är besvarat kommer anbudet att förkastas. Ett otydligt besvarat skall-krav kan endast förtydligas i de fall det är möjligt i enlighet med 9 kap. 8 § LOU. Det är därför viktigt att anbudsgivaren besvarar ställda frågor och krav i enlighet med vad som efterfrågas. Om anbudsgivaren finner att en fråga eller ett krav är otydligt, uppmanas anbudsgivaren att snarast ställa en fråga om kravet. I anslutning till ett skall-krav finns angivet hur kravet bevisas. Bevis presenteras på det sätt och vid den tidpunkt som anges i anslutning till kravet. Om inget annat anges bifogas beviset till anbudet i samband med inlämnandet.

Under punkt 1.12.1, "Prövning av anbud", anges att en förutsättning för att anbudsgivarens anbud ska kunna utvärderas är att samtliga skall-krav är uppfyllda.

Under punkten 3.7.1, "Krav på produkter", anges bl.a. att anbudsgivaren skall offerera bruttopriser för sina produkter ur sitt ordinarie sortiment motsvarande de typprodukter och tjänster som efterfrågats i prisformuläret. Ordinarie sortiment definieras som produkter som i anbudsgivarens sortiment är stadigvarande och allmänt tillgängliga. Detta exkluderar tillfälliga partier och andra icke frekvent tillgängliga produkter som är särskilt framtagna och avgränsade från den öppna marknaden.

Under punkten 3.7.6, "Orimligt lågt anbud", anges att med stöd av 12 kap. 3 § kommer VHS att presumera att ett orimligt lågt anbud föreligger för det fall prisuppgifter är:

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

- a) väsentligt lägre än branschgenomsnittet, eller
  - b) väsentligt lägre än övriga i upphandlingen offererade prisuppgifter, eller
  - c) väsentligt lägre än medianen av övriga i upphandlingen offererade prisuppgifter.
- Detta innebär att om ingen tillfredsställande skriftlig förklaring till det orimligt låga anbudet inkommer, förbehåller sig VHS rätten att förkasta anbudet i sin helhet såsom orimligt lågt.

I förfrågningsunderlaget under avsnitt 4, "Typprodukter" anges bl.a. följande. Beskrivningar på produkterna i denna punkt utgör minimikrav på de typprodukter som ska redovisas i anbudsgivarens anbud. Dessa är till för denna ramavtalsupphandlings prisutvärdering. Kraven på produkter som avropas på avtalet fastställs vid varje avropstillfälle.

Under punkt 4.1.12, "Mikrofon", anges bl.a. minimikraven

- Sändare: Frekvensband – uppfyllda PTS-krav
- Mottagare: Utgång – Balanserad XLR

I e-postmeddelande den 29 oktober 2009 från ITM anges avseende typprodukt 4.1.12 "Mikrofon" att XLR-adapter ingår i ITM:s offererade produkt.

Enligt produktblad för mikrofonen PU860 från DB Technology har mottagaren utgång balanserad 6,3 mmTele, XLR adapter medföljer.

I e-postmeddelande den 19 november 2009 från Panasonic anges att de sista kundleveranserna i Sverige av videokameran HDC-HS100 var i september 2009.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

I 1 kap. 9 § LOU anges följande. Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principen om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

12 kap. 3 § LOU har följande lydelse. En upphandlande myndighet får förkasta ett anbud om den finner att priset är onormalt lågt. Anbudet får dock förkastas först sedan myndigheten skriftligen begärt en förklaring till det låga anbudet och inte fått ett tillfredsställande svar.

En begäran om förklaring kan gälla

1. om anbudsgivaren kan utnyttja särskilt kostnadseffektiva metoder att fullgöra kontraktet,
2. om anbudsgivaren kan utnyttja tekniska lösningar eller ovanligt gynnsamma förhållanden för att fullgöra kontraktet,
3. egenarten hos de varor, tjänster eller byggentreprenader som föreslås av anbudsgivaren,
4. om anbudsgivaren iakttar de bestämmelser om arbetarskydd och arbetsförhållanden som gäller på den ort där kontraktet skall fullgöras, och
5. om anbudsgivaren fått möjlighet att erhålla statligt stöd.

Den upphandlande myndigheten skall ge anbudsgivaren tillfälle att yttra sig över myndighetens skäl för att förkasta anbudet med beaktande av de lämnade förklaringarna.

I 16 kap. 2 § första stycket LOU anges följande. Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Förvaltningsrättens bedömning

Fråga i målet är om VHS genom att inte förkasta anbud med visst pris har agerat i strid med reglerna om orimligt låga anbud i LOU. Fråga också om Bolagets invändningar mot antagande av anbud från andra anbudsgivare ska anses medföra att VHS har agerat i strid med likabehandlingsprincipen.

Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis att upphandlande myndigheter enligt 1 kap. 9 § LOU ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet och förutsebart sätt. Detta innebär att en upphandlande myndighet inte får anta ett anbud som inte uppfyller kraven enligt förfrågningsunderlaget och inte heller göra prövningen mot andra kriterier än dem som funnits med i förfrågningsunderlaget. Däremot gör de skiftande förhållanden som förekommer i det ekonomiska livet att även förfrågningsunderlag och utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får godtas under

förutsättning att de principer som bär upp LOU och gemenskapsrätten inte träds för när (jfr. RÅ 2002 ref. 50). Det finns inte några principiella hinder mot att myndigheten uppställer krav på att en produkt ska ha vissa tekniska minimispecifikationer. Alla krav måste emellertid vara förenliga med de gemenskapsrättsliga principerna. Ett anbud som inte uppfyller samtliga skall-krav får inte antas, eftersom detta skulle strida mot principen om likabehandling av anbudsgivare (jfr. t.ex. mål C-243/89, kommissionen mot Danmark).

Orimligt lågt anbud

Bestämmelsen i 12 kap. 3 § LOU medför en möjlighet, men inte en skyldighet, för upphandlande myndigheter att i vissa fall förkasta låga anbud (jfr. t.ex. Kammarrättens i Stockholm i mål nr 235-07 och Kammarrättens i Göteborg dom i mål nr 1641-07). Bakgrunden till bestämmelsen är att skydda anbudsgivare mot att en upphandlande myndighet mer eller mindre godtyckligt utesluter anbud som den inte anser seriösa. Något hinder mot att anta anbud med onormalt låga anbudspriser finns däremot i princip inte.

Förvaltningsrätten konstaterar med hänvisning till vad som anförts ovan att bestämmelsen inte innebär någon skyldighet att förkasta låga anbud. Vad Bolaget har anført i denna del visar således inte att ifrågavarande upphandling har skett i strid med LOU.

Fråga om VHS har agerat i strid med likabehandlingsprincipen

Bolaget har anført att andra anbudsgivare inte har uteslutits, trots att dessa inte uppfyller upphandlingens skall-krav. Enligt Bolaget har anbudsgivarna behandlats olika och förfarandet strider således mot likabehandlingsprincipen.

Typprodukt 4.1.11, "Aktiva högtalare"

Bolaget har anfört att TDC i sitt anbud endast har offererat en aktiv högtalare och inte ett komplett par som skall-kravet anger. VHS har anfört att TDC bekräftat att anbudet gäller ett par. Förvaltningsrätten finner inte att det framkommit skäl att ifrågasätta VHS uppgift att TDC har offererat ett par högtalare. Vad gäller Bolagets invändning att för det fall ett par högtalare har offererats är det offererade priset orimligt lågt, gör förvaltningsrätten samma bedömning som under rubriken orimligt lågt anbud ovan. Skäl för rättelse på denna punkt finns därför inte.

Typprodukt 4.1.12, "Mikrofon"

Skall-kravet i punkt 4.1.12 kan enligt förvaltningsrättens bedömning tolkas på två sätt. Antingen ska begärd anslutning utgöra en integrerad del av den offererade typprodukten eller så kan kravet tillgodoses genom att adapter får användas. Mot bakgrund av att de uppställda kraven i förfrågningsunderlaget är tekniskt detaljerade minimikrav måste utrymmet för en tolkning om andra tekniska lösningar kan anses uppfylla skall-kravet vara tämligen begränsat. Såsom det nu aktuella skall-kravet är utformat måste det tolkas som ett tekniskt krav på själva mottagaren. Även om en adapter skulle medföra att den tekniska funktionen blir likvärdig kan det inte av förfrågningsunderlaget utläsas att användandet en fristående teknisk lösning i form av adapter är tillräckligt för att skall-kravet ska anses vara uppfyllt. Den offererade produkten DB PU860 kan därför inte anses uppfylla ställt skall-krav. Anbudet från ITM och Videokonferensbolaget skulle därför rätteligen ha uteslutits eftersom de inte uppfyller alla uppställda skall-krav.

Med anledning av det anförda föreligger inte anledning att pröva Bolagets övriga anförda grunder för att utesluta ITM och Videokonferensbolaget från utvärderingen.

Produkten HDC-HS100 – tillgängligt parti

Bolaget har anfört att videokameran HDC-HS100 utgått ur Panasonics sortiment före utgången av anbudstiden och inte uppfyller skall-kravet i punkt 3.3.1 i förfrågningsunderlaget. VHS har anfört att man i e-postmeddelande den 30 november 2009 har fått upplysningen att Siba har 52 kameror på lager. Via kontroll av Sibas webbplats den 1 december 2009 har VHS vidare funnit att offererad kamera finns i lager.

Förvaltningsrätten konstaterar att ”ordinarie sortiment” definieras i förfrågningsunderlaget som produkter som i anbudsgivarens sortiment är stadigvarande och allmänt tillgängliga. Detta exkluderar tillfälliga partier. Enligt uppgift från Panasonic skedde den sista kundleveransen i Sverige av HDC-HS100 i september 2009. Mot bakgrund av detta och då Siba den 30 november 2009 uppgav att det finns 52 kameror på lager, kan det av Impact hänvisade partiet enligt förvaltningsrättens mening inte anses vara annat än tillfälligt. Impact har därmed inte uppfyllt alla skall-krav och Impact's anbud borde därför rätteligen ha uteslutits.

Sammanfattningsvis finner förvaltningsrätten att VHS genom att inte förkasta anbudet från ITM, Videokonferensbolaget eller Impact har agerat i strid med likabehandlingsprincipen och LOU. Bolaget, som i utvärderingen har hamnat på tolfte plats i utvärderingen har därmed lidit skada. Upphandlingen ska därför rättas på så sätt att anbudet från ITM, Videokonferensbolaget och Impact utesluts från utvärderingsfasen. I övrigt finner förvaltningsrätten inte anledning att förordna om rättelse eller att upphandlingen ska göras om.

Förvaltningsrätten meddelar upplysningsvis att förvaltningsrätten genom dom denna dag har avgjort mål nr 17280-10, 17293-10, 17303-10, 17319-10 och 17348-10 avseende samma upphandling. Förvaltningsrätten har i mål nr 17348-10 förordnat att upphandlingen inte får avslutas förrän rättelse skett på så sätt att anbudet från ITM Meeting Solutions AB, DAV

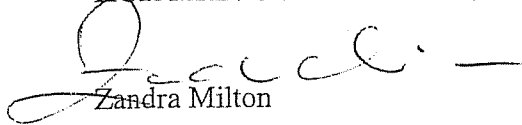
FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

17277-10

Partner AB, Serafim OFFICE Management Visual Communications AB
och TDC Sverige AB utesluts från utvärderingsfasen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1a)

Zandra Milton

Förvaltningsrättsfiskal

Handläggare har varit förvaltningsrättsnotarien Magnus Eriksson.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande skall skriva till Regeringsrätten. Skrivelsen ställs alltså till Regeringsrätten *men skall skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet skall ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul-, eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande skall kunna tas upp i Regeringsrätten fordras att *prövningstillstånd* meddelas. Regeringsrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas eller om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Regeringsrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande skall undertecknas av klaganden eller dennes ombud och inges i original samt innehålla;

1. den klagandes namn, personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom skall adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Regeringsrätten
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen härför
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

